

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE2104

[Total No. of Pages : 2

[6562]-216

First Year LL.M.

ML-101: RESEARCH METHODOLOGY

(2025 CBCS Pattern) (Semester - I)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidate:

- 1) *Question No. 6 is compulsory is carries 14 marks.*
- 2) *Answer any three questions out of the remaining each question carries 12 marks.*

[3×12=36]

Q1) Define Research and explain the characteristics of Research. Explain why legal research is necessary with illustrations.

Q2) Traditional analytical legal research has limitations. Discuss how empirical research can overcome these limitations and discuss the differences between doctrinal legal research and empirical legal research.

Q3) Discuss concept and utility of Sampling Techniques in Legal Research. Explain types of non-probability sampling with suitable examples.

Q4) Write a detail note on the Legislative Review & Case Comment with appropriate examples.

Q5) Discuss questionnaire as a tool of data collection. Explain method of preparing questionnaire along with its merits and limitations.

Q6) Write Notes (Attempt Any Two):

[14]

- a) Inductive and deductive Methods
- b) Exploratory Research
- c) Any two Citation Methods used in humanity science
- d) Hypothesis of positive association & Hypothesis of Negative Association.

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PE2104

[6562]-216

First Year LL.M.

ML-101: RESEARCH METHODOLOGY

(2025 CBCS Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास/

/एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न लिहा. (प्रत्येकी 12 गुण)
2) प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे. (14 गुण)

[3×12=36]

प्र.1) संशोधनाची व्याख्या करा आणि संशोधनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. कायदेशीर संशोधन का आवश्यक आहे हे उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

प्र.2) शुद्ध कायदेशीर संशोधन समस्याप्रधान आहे. अनुभवजन्य/प्रायोगिक कायदेशीर संशोधन हे, पारंपारिक कायदेशीर संशोधन आणि अनुभवजन्य/प्रायोगिक संशोधन यांच्यातील दरी कशी भरून काढेल यावर चर्चा करा.

प्र.3) कायदेशीर संशोधनातील सॅम्पलिंग तंत्रांची संकल्पना आणि उपयुक्तता यावर चर्चा करा. योग्य उदाहरणांसह असंभाव्यता नमुना निवड प्रक्रियाचे (नॉन प्रोबॅबिलिटी सॅम्पलिंग) प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4) योग्य उदाहरणांसह कायदा पुनरावलोकन आणि प्रकरणावरील टिप्पणीवर तपशीलवार नोंद लिहा.

प्र.5) प्रश्नावली ही माहिती (डेटा) संकलनाचे साधन आहे का यावर चर्चा करा. प्रश्नावली तयार करण्याची पद्धत, त्याचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.6) कोणत्याही दोन वर नोट्स लिहा :

[14]

- अ) संशोधनातील आगमनात्मक आणि निगमनात्मक पद्धती
- ब) अन्वेषणात्मक संशोधन/शोधात्मक संशोधन
- क) मानवता विज्ञानात वापरल्या जाणाऱ्या कोणत्याही दोन संदर्भ पद्धत
- ड) सकारात्मक सहवासाची गृहीतके आणि नकारात्मक सहवासाची गृहीतके

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE3218

[Total No. of Pages : 2

[6562]-217

F.Y.L.L.M.

**ML 102 : CONSTITUTIONAL LAW
(CBCS 2025 Pattern) (Semester - I)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Out of first five questions, any three questions are to be attempted. each carrying 12 marks.*
- 2) *Question No. 6 is Compulsory. Students must answer any two out of four sub-questions, each carrying 7 marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full Marks.*

Q1) Explain in brief the idea of 'Federalism' as contemplated under the constitution of India with reference to Legislative Relations between Centre and States.[12]

Q2) Discuss critically the notion of Equality as enshrined under Article 14 of the Constitution of India with the help of appropriate judicial pronouncements.[12]

Q3) Write a critical note on Freedom of Speech and Expression as interpreted by the Indian Judiciary and reasonableness of restrictions on the same. [12]

Q4) Write the Constitutional provision for appointment, election and powers of the President of India. Analyse the position of President under the Constitution of India in the light of 42nd and 44th Amendment to the Constitution. [12]

Q5) Elaborately write a note on composition, powers, functions and jurisdiction of the Supreme Court of India. [12]

Q6) Attempt any two Sub-questions. [14]

- a) Directive Principles of State Policies.
- b) Right of Arrested Person under Article 20
- c) Rights against Exploitation
- d) Constitutional Remedies

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PE3218

[6562]-217

F.Y.L.L.M.

ML 102 : CONSTITUTIONAL LAW

(CBCS 2025 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :-
- 1) पहिल्या पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत. प्रत्येक प्रश्नाचे 12 गुण असतील.
 - 2) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे. विद्यार्थ्यांनी चार उप-प्रश्नांपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत, प्रत्येक प्रश्नाचे 7 गुण असतील.
 - 3) उजव्या बाजूला असलेले आकडे गुण दर्शवितात.

प्र.1) केंद्र आणि राज्यांमधील कायदेविषयक संबंधांच्या संदर्भात भारतीय संविधानात विचारात घेतलेल्या 'संघराज्यवाद' या संकल्पनेचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या. [12]

प्र.2) योग्य न्यायालयीन निर्णयांच्या मदतीने भारतीय संविधानाच्या कलम 14 अंतर्गत अंतर्भूत असलेल्या समानतेच्या संकल्पनेची टीकात्मक चर्चा करा. [12]

प्र.3) भारतीय न्यायव्यवस्थेने अर्थ लावलेल्या भाषण आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावर आणि त्यावरील निर्बंधांच्या वाजवीपणावर टीकात्मक टीप लिहा. [12]

प्र.4) भारताच्या राष्ट्रपतींच्या नियुक्ती, निवडणूक आणि अधिकारांसाठी संविधानातील तरतुदी लिहा. 42 व्या आणि 44 व्या घटनादुरुस्तीच्या प्रकाशात भारतीय संविधानातील राष्ट्रपतींच्या पदाचे विश्लेषण करा. [12]

प्र.5) भारतीय सर्वोच्च न्यायालयाची रचना, अधिकार, कार्ये आणि अधिकारक्षेत्र यावर सविस्तर टीप लिहा. [12]

प्र.6) कोणतेही दोन उप-प्रश्न सोडवा. [14]

- अ) राज्य धोरणांचे निर्देशक तत्वे (Directive Principles of State Policies)
- ब) कलम 20 अंतर्गत अटक केलेल्या व्यक्तींचे हक्क
- क) शोषणाविरुद्धचे हक्क (Rights against Exploitation)
- ड) घटनात्मक उपाय (Constitutional Remedies)

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE3219

[Total No. of Pages : 2

[6562]-218

F.Y. LL.M

ML 103 : EMERGING TECHNOLOGIES & LAW - I

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidate:

- 1) Question No.6 is Compulsory, it carries 14 marks.*
- 2) Answer any three questions out of the remaining, each carries 12 marks.*

Q1) What is the interrelation between Law, Science & Technology? Explain with the help of apt illustrations.

Q2) What are the Space Law Conventions? Discuss the salient features of Space Law Conventions.

Q3) Discuss in detail the Regulations and Policies related to Drone Technology.

Q4) Elucidate on the Legal issues pertaining to the Telecom Sector with respect to Health, Safety, Cyber-Security, and Data Protection.

Q5) Write a detailed note on the concept of Nuclear Technology. Explain the need for Regulation of Nuclear Technology.

Q6) Write notes on any two of the following

- a) COVID- 19- & Emergence of Legal Technology
- b) Client Contract Management Systems
- c) Artificial Intelligence
- d) Blockchain

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PE3219

[6562]-218

F.Y. LL.M

ML 103 : EMERGING TECHNOLOGIES & LAW - I

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास/

/एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे. त्यास 14 गुण आहेत.
2) उर्वरित पैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येकी 12 गुण आहेत.

प्र.1) कायदा, विज्ञान आणि तंत्रज्ञान यांचा परस्परसंबंध काय आहे? योग्य उदाहरणांच्या मदतीने स्पष्ट करा.

प्र.2) अवकाश कायदा अधिवेशने कोणती आहेत? अवकाश कायदा अधिवेशनांची ठळक वैशिष्ट्ये चर्चा करा.

प्र.3) ड्रोन तंत्रज्ञानाशी संबंधित नियम आणि धोरणे सविस्तरपणे चर्चा करा.

प्र.4) आरोग्य, सुरक्षा, सायबर-सुरक्षा आणि डेटा संरक्षणाच्या संदर्भात दूरसंचार क्षेत्राशी संबंधित कायदेशीर मुद्द्यांवर स्पष्टीकरण द्या.

प्र.5) अणु तंत्रज्ञानाच्या संकल्पनेवर सविस्तर टीप लिहा. अणु तंत्रज्ञानाच्या नियमनाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

प्र.6) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा.

- अ) कोविड-19 आणि कायदेशीर तंत्रज्ञानाचा उदय
- ब) पक्षकार करार व्यवस्थापन प्रणाली/क्लायंट कॉन्ट्रॉक्ट मॅनेजमेंट सिस्टम्स
- क) कृत्रिम बुद्धिमत्ता
- ड) ब्लॉकचेन तंत्रज्ञान

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE2105

[Total No. of Pages : 2

[6562]-219

First Year LL.M.

**ML 105 : BANKING AND FINANCE - LAW AND GOVERNANCE
(CBCS 2025 Pattern) (Semester - I)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) Write any three questions from Q.1 to Q.5. Each question carries 12 marks.
- 2) Q. 6 is compulsory. It carries 14 marks.

Q1) Explain the control of government and government agencies in the banking sector of India as mentioned under Banking Regulation Act 1949.

Q2) Discuss how the interest of the depositors is protected under the Maharashtra Protection of interest of Depositors (in Financial Establishments) Act, 1999 with the help of relevant case laws.

Q3) Explain in detail the development of Insolvency and Bankruptcy Code 2016 in India and discuss its key provisions.

Q4) Discuss the objectives and rationale of financial inclusion and comment on the national strategy on financial inclusion.

Q5) Elucidate on the development of law on prevention of money laundering in India and discuss the provisions relating to obligations of financial institutions and intermediaries.

Q6) Write Short Notes on any two of the following.

- a) Asset Reconstruction Company
- b) NABARD - Role and Powers
- c) Debt Recovery Tribunal and Debt Recovery Tribunal
- d) Digital Banking and Risk management by the Banks

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PE2105

[6562]-219

First Year LL.M.

ML 105 : BANKING AND FINANCE - LAW AND GOVERNANCE

(CBCS 2025 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न लिहा. (प्रत्येकी 12 गुण)
2) प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे. (14 गुण)

प्र.1) बँकिंग क्षेत्रावरील शासन व शासकीय यंत्रणांचे नियमन याबद्दलच्या बँकिंग रेग्युलेशन कायदा 1949 च्या तरतुदींची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.2) महाराष्ट्रातील ठेवीदारांच्या हिताचे संरक्षण (वित्तीय आस्थापनांमध्ये) कायदा, 1999 (MPID Act 1999) अंतर्गत संबंधित केस कायद्यांच्या मदतीने ठेवीदारांचे हित कसे संरक्षित केले जाते यावर चर्चा करा.

प्र.3) भारतातील इनसॉल्व्हन्सी अँड बँक्रेप्टसी कोड 2016 च्या जडणघडणीचे तपशीलवार वर्णन करा, आणि त्यातील प्रमुख तरतुदींवर चर्चा करा.

प्र.4) आर्थिक समावेशनाची उद्दिष्टे आणि तर्क यावर चर्चा करा आणि आर्थिक समावेशनाच्या राष्ट्रीय धोरणावर भाष्य करा.

प्र.5) भारतातील मनी लाँड्रिंग प्रतिबंधक कायद्याच्या विकासावर चर्चा करा, तसेच वित्तीय कंपन्या व मध्यस्थ यांच्या दायित्वाबद्दल चर्चा करा.

प्र.6) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) असेट रिकन्स्ट्रक्शन कंपनी
- ब) नाबार्ड - भूमिका व अधिकार
- क) डेब्ट रिकव्हरी ट्रॅब्युनल व डेब्ट रिकव्हरी अपिलीय ट्रॅब्युनल
- ड) डिजिटल बँकिंग सेवांमधील जोखीम व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE2106

[Total No. of Pages : 2

[6562]-220

First Year LL.M.

**ML 107 : CONSTITUTIONALISM AND CONSTITUTIONAL
INTERPRETATION**

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.6 is compulsory; it will carry 14 marks.*
- 2) *Attempt any three questions out of the remaining questions; each will carry 12 marks.*

Q1) Explain the concept of Constitutionalism. Compare and contrast the Constitution and Constitutionalism.

Q2) Critically analyse the Constitution as the 'Grundnorm' in the Indian context.

Q3) Evaluate the role of dissenting judgments in the interpretation of the Indian Constitution.

Q4) Examine the theories of constitutional interpretation in India with special reference to textualism, originalism and Living Tree Approach.

Q5) Discuss the scope and limitations of the doctrine of Repugnancy in the context of interpretations of Centre-state legislative relations in India.

Q6) Write notes on (Any two):

- a) Constitutional interpretation vis-a-vis statutory interpretation
- b) Transformative Constitutionalism
- c) Doctrine of Eclipse
- d) Basic Structure Doctrine and Constitutionalism

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PE2106

[6562]-220

First Year LL.M.

**ML 107 : CONSTITUTIONALISM AND CONSTITUTIONAL
INTERPRETATION**

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे, त्यास 14 गुण आहेत.
2) उर्वरित पैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या, प्रत्येकी 12 गुण आहेत.
-

प्र.1) घटनावादाची संकल्पना स्पष्ट करा. राज्यघटना आणि घटनावाद यांची तुलना करा आणि विरोधाभास करा.

प्र.2) भारतीय संदर्भात संविधानाचे 'ग्रंडनॉर्म' म्हणून समीक्षात्मक विश्लेषण करा.

प्र.3) भारतीय राज्यघटनेच्या स्पष्टीकरणात असहमत निर्णयांच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.

प्र.4) भारतातील घटनात्मक स्पष्टीकरणाच्या सिद्धांतांचे परीक्षण करा, ज्यात textualism, originalism आणि Living Tree Approach यांचा विशेष संदर्भ आहे.

प्र.5) भारतातील केंद्र-राज्य कायदेविषयक संबंधांच्या व्याख्यांच्या संदर्भात प्रतिकूलतेच्या सिद्धांताची व्याप्ती आणि मर्यादांची चर्चा करा.

प्र.6) खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा.

- अ) संविधानिक व्याख्या विरुद्ध वैधानिक व्याख्या
- ब) परिवर्तनशील संविधानवाद
- क) ग्रहणाचा सिद्धांत
- ड) मूलभूत संरचना सिद्धांत आणि घटनावाद

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE3220

[Total No. of Pages : 2

[6562]-221

First Year LL.M.

CRIMINAL LAW

**ML 110 : Principles of Criminal Law
(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidate:

- 1) Questions No. 6 is compulsory. Carries 14 marks.*
- 2) Out of the Remaining attempts any Three. Each carries 12 Marks.*

Q1) Discuss in detail the elements of criminal liability.

Q2) Examine the attempt as an offence and evaluate the proportionality of punishments for an attempt under Indian law.

Q3) What is vicarious and corporate criminal responsibility? Discuss with relevant judgments.

Q4) Examine the harm principle and limits of criminalisation.

Q5) Examine the strict liability under criminal law.

Q6) Write a short note on any Two

- a) Justification defences
- b) Causation and resulting harm
- c) Conspiracy and solicitation
- d) Mens rea

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PE3220

[6562]-221

First Year LL.M.

CRIMINAL LAW

**ML 110 : Principles of Criminal Law
(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास/

/एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे. 14 गुणांसाठी.

2) उरलेल्या प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. प्रत्येक प्रश्नासाठी 12 गुण.

प्र.1) गुन्हेगारी दायित्वाच्या घटकांची तपशीलवार चर्चा करा.

प्र.2) गुन्हा करण्याचा प्रयत्न हा गुन्हा म्हणून तपासा आणि भारतीय कायदानुसार केलेल्या प्रयत्नाच्या शिक्षेच्या प्रमाणबद्धतेचे मूल्यांकन करा.

प्र.3) विकेरिअस आणि कॉर्पोरेट गुन्हेगारी जबाबदारी म्हणजे काय? संबंधित निर्णयांसह चर्चा करा.

प्र.4) गुन्हेगारीकरणाच्या हानी तत्व आणि मर्यादांचे परीक्षण करा.

प्र.5) फौजदारी कायद्या अंतर्गत कठोर दायित्वाचे परीक्षण करा.

प्र.6) कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपण लिहा.

- अ) समर्थनाचे संरक्षण
- ब) कार्यकारणभाव आणि त्यामुळे झालेली हानी
- क) षडयंत्र आणि आग्रह
- ड) 'गुन्हेगारी हेतू' (Mens rea)

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE3221

[Total No. of Pages : 2

[6562]-222

First Year LL.M.

ML 112 : PUBLIC INTERNATIONAL LAW

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates :

- 1) *Question No. 6 is compulsory. it carries 14 marks.*
- 2) *Answer any three questions out of the remaining, each carries 12 marks.*

Q1) Explain the meaning and nature of Public International Law. Discuss in detail the theoretical foundations of international law.

Q2) Critically examine the relationship between international law and domestic law with special reference to India.

Q3) Discuss the structure and functions of the major organs of the United Nations.

Q4) What is a dispute under international law? Explain in detail the different methods of peaceful settlement of disputes.

Q5) What are the different principles of jurisdiction under international law?

Q6) Write short notes on any Two

- a) Treaties as a source of international law
- b) Tobar Doctrine
- c) De facto v. De Jure recognition
- d) Extradition

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PE3221

[6562]-222

First Year LL.M.

ML 112 : PUBLIC INTERNATIONAL LAW

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास/

/एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे. 14 गुणांसाठी.

2) उरलेल्या प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. प्रत्येक प्रश्नासाठी 12 गुण आहेत.

प्र.1) सार्वजनिक आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा. आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या सैद्धांतिक पायांची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.2) आंतरराष्ट्रीय कायदा आणि देशांतर्गत कायद्यातील संबंधांचे भारताच्या विशेष संदर्भासह टीकात्मक परीक्षण करा.

प्र.3) संयुक्त राष्ट्रांच्या प्रमुख संस्थांची रचना आणि कार्ये यावर चर्चा करा.

प्र.4) आंतरराष्ट्रीय कायद्यांतर्गत वाद म्हणजे काय? वाद शांततापूर्ण पद्धतीने सोडवण्याच्या विविध पद्धती तपशीलवार स्पष्ट करा.

प्र.5) आंतरराष्ट्रीय कायद्यांतर्गत अधिकार क्षेत्राची वेगवेगळी तत्त्वे कोणती आहेत?

प्र.6) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा.

अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा स्रोत म्हणून करार

ब) तोबार सिद्धांत

क) डी फॅक्टो विरुद्ध डी ज्युर मान्यता

ड) प्रत्यार्पण

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE-2107

[Total No. of Pages : 4

[6562]-223

L.L.M.

(First Year of Two Year Law Course)

ML - 104 : HEALTH LAW

(2025 Pattern) (Credit System) (Semester - I)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 6 is compulsory, it carries 14 marks.*
- 2) *Answer any three questions out of the remaining, each carries 12 marks.*

Q1) Explain the role of the World Health Organization (WHO) in promoting public health. Also discuss the main international conventions related to the Right to Health.

Q2) Explain the Right to Health under the Indian Constitution. Discuss the judicial trends and important judgments that have contributed to the protection and development of this right in India

Q3) Explain the concept of Medical Ethics and discuss the duties of physicians with reference to the Hippocratic Oath and Ancient Indian literature. Also elaborate on the evolution of Medical Ethics in the modern era.

Q4) Define and explain the meaning of Informed Consent. Discuss its main components and procedure, and analyze the application of the doctrine of Informed Consent in the doctor patient relationship as well as in clinical trials.

Q5) Explain the concept and nature of Medical Negligence. Discuss the standard of care required from medical professionals with reference to the Bolam and Bolitho tests, and analyze the liability of doctors in cases of alleged medical negligence.

P.T.O.

Q6) Write notes on any two of the following

- a) Patients' Rights Charter and Human Rights
- b) Role of National Medical Commission
- c) National Health Policy and Role of Ministry of Health and Family Welfare
- d) Millennium Development Goals

Total No. of Questions : 6]

PE-2107

[6562]-223

L.L.M.

(First Year of Two Year Law Course)

ML - 104 : HEALTH LAW

(2025 Pattern) (Credit System) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना : 1) प्रश्न क्रमक 6 अनिवार्य आहे, त्यास 14 गुण आहेत.

2) उर्वरित प्रश्नांपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या, प्रत्येक प्रश्नास 12 गुण आहेत.

प्रश्न 1) जागतिक आरोग्य संघटनेची (World Health Organization - WHO) सार्वजनिक आरोग्याच्या प्रोत्साहनातील भूमिका स्पष्ट करा. तसेच आरोग्याच्या हक्कासंदर्भातील प्रमुख आंतरराष्ट्रीय अधिवेशने यावर चर्चा करा.

प्रश्न 2) भारतीय संविधानातील आरोग्याचा अधिकार समजावून सांगा. या अधिकाराच्या संरक्षण आणि विकासामध्ये न्यायालयीन प्रवृत्ती आणि महत्त्वपूर्ण न्यायनिर्णयांची भूमिका चर्चा करा.

प्रश्न 3) वैद्यकीय नीतिशास्त्राची संकल्पना (Medical Ethics) स्पष्ट करा आणि वैद्यकांची कर्तव्ये हिप्पोक्रेटिक शपथ (Hippocratic Oath) आणि प्राचीन भारतीय साहित्यातील संदर्भाद्वारे स्पष्ट करा. तसेच आधुनिक काळातील वैद्यकीय नीतिशास्त्राचा विकास यावर सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 4) संज्ञाप्राप्त संमतीचा (Informed Consent) अर्थ आणि परिभाषा स्पष्ट करा. तिचे मुख्य घटक आणि प्रक्रिया समजावून सांगा आणि संज्ञाप्राप्त संमतीच्या तत्वाचा उपयोग डॉक्टर-रुग्ण नातेसंबंधात तसेच क्लिनिकल चाचण्यांमध्ये कसा होतो हे विशद करा.

प्रश्न 5) वैद्यकीय निष्काळजीपणाची संकल्पना आणि स्वरूप (Medical Negligence) स्पष्ट करा. वैद्यकीय व्यावसायिकांकडून अपेक्षित काळजीचा मानदंड (Standard of Care) बोलॅम (Bolam) आणि बोलिथो (Bolitho) चाचण्यांच्या संदर्भात स्पष्ट करा आणि वैद्यकीय निष्काळजीपणाच्या आरोपांमध्ये डॉक्टरांची जबाबदारी चर्चा करा.

प्रश्न 6) खालीलपैकी कोणत्याही दोन विषयांवर संक्षिप्त टिपण लिहा :

- अ) रुग्ण हक्क सनद (Patients' Rights Charter) आणि मानवी हक्क
- ब) राष्ट्रीय वैद्यकीय आयोगाची (National Medical Commission) भूमिका
- क) राष्ट्रीय आरोग्य धोरण आणि आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्रालयाची भूमिका
- ड) मिलेनियम विकास ध्येये (Millennium Development Goals)

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE3222

[Total No. of Pages : 2

[6562]-224

First Year LL.M.

**ML 106 : E-COMMERCE AND CONSUMER PROTECTION LAW
(CBCS 2025 Pattern) (Semester - I)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Q.1 to Q.5. (12 marks each)
- 2) Q. 6 is compulsory. (14 Marks)

Q1) Discuss the concept of market, consumerism and the need for consumer protection.

Q2) Discuss the concept of 'Consumer' and the measures of consumer protection under Competition Act 2002.

Q3) Elaborate on the significance of Consumer Protection Act 2019. How far is it successful in effectively protecting the e-consumers?

Q4) Discuss the development of E-Commerce in India and describe the types of e-commerce models.

Q5) Comment on the relationship between Intellectual property laws and protection of e-consumers.

Q6) Write Short Notes on the following. (Any Two)

- a) UN Guidelines for Consumer Protection
- b) Data Protection and Privacy of Consumers
- c) Three Tier Redressal system under CPA 2019
- d) Indian Constitution and Consumer Protection

* * *

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PE3222

[6562]-224

First Year LL.M.

ML 106 : E-COMMERCE AND CONSUMER PROTECTION LAW

(CBCS 2025 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) प्रश्न क्र. 1 ते प्रश्न क्र. 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न लिहा. (प्रत्येकी 12 गुण)
2) प्रश्न क्र. 6 अनिवार्य आहे. (14 गुण)

प्र.1) मार्केट व कन्झ्युमेरीझम या संकल्पना स्पष्ट करून ग्राहक संरक्षणाची गरज या विषयावर विस्तृत चर्चा करा.

प्र.2) कॉमपीटीशन कायदा 2002 अन्वये 'ग्राहक' ही संकल्पना स्पष्ट करून त्यातील ग्राहक संरक्षणासाठी असलेल्या तरतुदी सांगा.

प्र.3) कन्झ्युमर प्रोटेक्शन कायदा 2019 चे महत्व स्पष्ट करा. ई-ग्राहकाचे परिणामकारक संरक्षण करण्यात हा कायदा किती यशस्वी ठरला आहे, याची चर्चा करा.

प्र.4) भारतामधील ई-कॉमर्स च्या विकासाची सखोल चर्चा करा व ई-कॉमर्स च्या विविध प्रारूपांची चर्चा करा.

प्र.5) बौद्धिक संपदा कायदे व ई-ग्राहकांचे संरक्षण यांच्यातील परस्पर संबन्ध याची सखोल चर्चा करा.

प्र.6) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

अ) ग्राहक संरक्षणा संबंधी यू एन (UN) मार्गदर्शक तत्वे

ब) डेटा प्रोटेक्शन, आणि ग्राहकांची प्रायव्हसी

क) कन्झ्युमर प्रोटेक्शन कायदा 2019 खालील तीन पातळ्यांवरील तक्रार निवारण यंत्रणा

ड) भारतीय राज्य घटना आणि ग्राहक संरक्षण

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE-3908

[Total No. of Pages : 2

[6562]-225

F.Y. L.L.M.

ML - 108 : ADMINISTRATIVE LAW

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions out of the first five questions. Each question carries 12 marks.
- 2) Question No. 6 is compulsory, Answer any two short notes from Question No. 6 Each short note carries 7 marks.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Discuss in detail the nature, scope and necessity of Administrative Law in today's modern circumstances. [12]

Q2) Define the scope of judicial review and also explain in detail the limitations on it along with appropriate illustrations. [12]

Q3) Critically examine the Doctrine of legitimate expectation and Doctrine of Proportionality with appropriate examples. [12]

Q4) What do you mean by Delegated Legislation? Critically evaluate the limitations and controls on delegated legislation. [12]

Q5) Explain the Significance of the Lokpal and Lokayuktas Act, 2013 and comment on the challenges in effective implementation of the said Act. [12]

Q6) Write short note one (Any Two) : [14]

- a) Tortious liability of government.
- b) Powers and procedure of administrative tribunals.
- c) Administrative Discretion in the new age of access to Information.
- d) Relationship between Constitutional Law and Administrative Law.

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PE-3908

[6562]-225

F.Y. L.L.M.

ML - 108 : ADMINISTRATIVE LAW

(2025 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) पहिल्या पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 12 गुण आहेत.
- 2) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे. प्रश्न क्रमांक 6 मधील कोणत्याही दोन संक्षिप्त टीपा लिहा. प्रत्येक संक्षिप्त टीप ला 7 गुण आहेत.
- 3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

-
- प्रश्न 1) आजच्या आधुनिक परिस्थितीत प्रशासकीय कायद्याचे स्वरूप, व्याप्ती आणि आवश्यकता यावर सविस्तर चर्चा करा. [12]
- प्रश्न 2) न्यायालयीन पुनरावलोकनाची व्याप्ती परिभाषित करा आणि योग्य उदाहरणांसह त्यावरील मर्यादा देखील तपशीलवार स्पष्ट करा. [12]
- प्रश्न 3) योग्य उदाहरणांसह वैध अपेक्षा सिद्धांत आणि प्रमाण सिद्धांताचे गंभीरपणे परीक्षण करा. [12]
- प्रश्न 4) प्रत्यायोजित कायदे म्हणजे काय? प्रत्यायोजित कायद्यावरील मर्यादा आणि नियंत्रणांचे गंभीरपणे मूल्यांकन करा. [12]
- प्रश्न 5) लोकपाल आणि लोकायुक्त कायदा, 2013 चे महत्त्व स्पष्ट करा आणि सदर कायद्याच्या प्रभावी अंमलबजावणीतील आव्हानांवर टिप्पणी द्या. [12]
- प्रश्न 6) संक्षिप्त टीप लिहा (कोणत्याही दोन वर) [14]
- अ) सरकारची कठोर जबाबदारी
- ब) प्रशासकीय न्यायाधिकरणांचे अधिकार आणि कार्यपद्धती
- क) माहितीच्या प्रवेशाच्या नवीन युगात प्रशासकीय विवेक
- ड) संवैधानिक कायदा आणि प्रशासकीय कायद्यातील संबंध

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE3223

[Total No. of Pages : 2

[6562]-226

First Year LL.M.

**ML 111: CRIMINAL PROCEDURE : RIGHTS, PROCEDURES,
AND REMEDIES
(CBCS 2025 Pattern) (Semester - I)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No.6 is compulsory, it will carry 14 marks.*
- 2) *Attempt any three Questions out of the remaining Five Questions; each will carry 12 mark.*

- Q1)** What is an Arrest? Discuss the circumstances under which an arrest can be made with a warrant and without a warrant and the procedure which is required to be followed by the police at the time of making an arrest.
- Q2)** Discuss in detail the hierarchy of criminal courts in India, highlighting their respective powers and jurisdictions and critically examine how the hierarchical structure of criminal courts in India ensures effective administration of criminal justice.
- Q3)** “The Indian Constitution is the foundation of criminal procedural law in India.” Discuss this statement with reference to constitutional provisions and judicial interpretations.
- Q4)** Evaluate the role of the President and Governor in granting Clemency under Articles 72 and 161 of the Constitution, in light of procedural changes introduced by Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.
- Q5)** Discuss the validity of preventive detention laws in light of the Fundamental Rights guaranteed under Articles 19, 21, and 22 of the Indian Constitution.
- Q6)** Write notes on any two of the following.
- a) Distinction between Police custody and Judicial custody.
 - b) First Information Report (FIR) and its legal significance.
 - c) Appeals.
 - d) Hussainara Khatoon v. State of Bihar.

* * *

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PE3223

[6562]-226

First Year LL.M.

ML 111: CRIMINAL PROCEDURE : RIGHTS, PROCEDURES,
AND REMEDIES

(CBCS 2025 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे; त्यात 14 गुण असतील.
2) उर्वरित पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न लिहा; प्रत्येक प्रश्नाला 12 गुण आहेत.

प्र.1) अटक म्हणजे काय? कोणत्या परिस्थितीत वॉरंटसह आणि वॉरंटशिवाय अटक केली जाऊ शकते आणि अटक करतेवेळी पोलसांनी कोणत्या प्रक्रियेचे पालन केले पाहिजे याबद्दल चर्चा करा.

प्र.2) भारतातील फौजदारी न्यायालयांच्या पदानुक्रमाची तपशीलवार चर्चा करा, त्यांचे संबंधित अधिकार आणि अधिकार क्षेत्रे हायलाइट करा आणि भारतातील फौजदारी न्यायालयांची श्रेणीबद्ध रचना फौजदारी न्यायाचे प्रभावी प्रशासन कसे सुनिश्चित करते याचे समीक्षेने परीक्षण करा.

प्र.3) “भारतीय संविधान हा भारतातील फौजदारी प्रक्रियात्मक कायद्याचा पाया आहे.” घटनात्मक तरतुदी आणि न्यायिक व्याख्यांच्या संदर्भात या विधानाची चर्चा करा.

प्र.4) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, 2023 द्वारे सादर केलेल्या प्रक्रियात्मक बदलांच्या प्रकाशात, घटनेच्या अनुच्छेद 72 आणि 161 अंतर्गत क्षमा प्रदान करण्यात राष्ट्रपती आणि राज्यपालांच्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.

प्र.5) भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद 19, 21 आणि 22 अंतर्गत हमी दिलेल्या मूलभूत अधिकारांच्या प्रकाशात प्रतिबंधात्मक अटकेच्या कायद्याच्या वैधतेची चर्चा करा.

प्र.6) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर नोट्स लिहा.

- अ) पोलीस कोठडी आणि न्यायालयीन कोठडी यातील फरक
- ब) प्रथम माहिती अहवाल (FIR) आणि त्याचे कायदेशीर महत्त्व
- क) अपील
- ड) हुसैनारा खातून विरूद्ध बिहार राज्य

* * *

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PE-2108

[Total No. of Pages : 2

[6562]-227

L.L.M.

(First year of Two year Law Course)

ML - 113 : PRIVATE INTERNATIONAL LAW

(2025 Pattern) (Semester - I)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any *THREE* out of the first *FIVE* questions, each carrying 12 marks
- 2) Question *SIX* is compulsory. Answer any *TWO* out of *FOUR* sub-questions, each carrying 7 marks.

Q1) Rules respecting non-contractual obligations have been harmonized in the EU by the Rome II Regulations, 2007. Comment with reference to Torts. [12]

Q2) What is meant by 'Connecting Factors'? In this context, discuss the concepts of Nationality, Domicile and Residence. [12]

Q3) Define 'Private International Law' and discuss its sources. Further evaluate the significance of Private International Law with respect to Choice of Law, Jurisdiction, and Recognition and Enforcement. [12]

Q4) Examine the choice of law rules that are applicable to marriage, divorce and child custody. [12]

Q5) Analyze in detail the rules governing enforcement of foreign arbitral awards under the Arbitration and Conciliation Act, 1996. [12]

Q6) Write notes on the following (Any Two) [2 × 7 = 14]

- a) Doctrinal Foundations of Private International Law
- b) Conflict of Laws issues arising from the Digitization of the Economy
- c) Cross-Border Insolvency and Parallel proceedings
- d) Development of Private International Law

P.T.O.

PE-2108

[6562]-227

L.L.M.

(First year of Two year Law Course)

ML - 113 : PRIVATE INTERNATIONAL LAW

(2025 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) पहिल्या पाच प्रश्नांपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नला 12 गुण आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक 6 अनिवार्य आहे. चारपैकी कोणत्याही दोन उपप्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नला 7 गुण मिळतील.

-
- प्रश्न 1) येरोपियन युनियनमध्ये रोम II रेग्युलेशन 2007 द्वारे गैर-कंत्राटी जबाबदाऱ्यांचा आदर करणारे नियम सुसंगत केले गेले आहेत. या अनुषंगे टॉर्ट्सच्या संदर्भात टिप्पणी करा. [12]
- प्रश्न 2) 'कनेक्टिंग फॅक्टर्स' म्हणजे काय? या संदर्भात राष्ट्रीयत्व, अधिवास आणि निवास या संकल्पनांची चर्चा करा. [12]
- प्रश्न 3) खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदाची व्याख्या करा व त्याच्या स्रोतांची चर्चा करा. कायद्याची निवड, कार्यक्षेत्र आणि मान्यता व अंमलबजावणीच्या संदर्भात खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या महत्त्वाचे मूल्यांकन करा. [12]
- प्रश्न 4) विवाह, घटस्फोट आणि मुलाचा ताबा यांना लागू असलेल्या कायद्याच्या निवडीच्या नियमांचे परीक्षण करा. [12]
- प्रश्न 5) लवाद व समेट अधिनियम, 1996 अंतर्गत परदेशी लवाद निर्णयांच्या अंमलबजावणीवर नियंत्रण ठेवणाऱ्या नियमांचे तपशीलवार विश्लेषण करा. [12]
- प्रश्न 6) नोंदी लिहा (कोणत्याही दोन) [2 × 7 = 14]
अ) खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा सैद्धांतिक पाया.
ब) अर्थव्यवस्थेच्या डिजिटायझेशनमुळे कायद्यांचा संघर्ष.
क) क्रॉस बॉर्डर इंसोल्वन्सी आणि पेरलेलं प्रोसिडिंग.
ड) खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या विकासाचा मागोवा.

